

УДК 336.717.12

Корецька Н. І., к.е.н., доцент

Якубовський В. О.

Луцький національний технічний університет

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ТОРГОВОГО ЕКВАЙРИНГУ В УКРАЇНІ

Історія розвитку еквайрингу розпочалася саме з появи торгового еквайрингу, який протягом тривалого періоду був найкращим розрахунковим методом. Він історично пов'язаний із здійсненням безготівкових розрахунків між держателем платіжної картки, банком-еквайєром і торгівельним підприємством.

Нині це не просто модна технологія. Її застосування продиктоване вимогами часу. І підприємства торгівлі та сфери послуг повинні дуже швидко приймати рішення щодо підключення їх до системи еквайрингу, оскільки це згодом сприятливо позначається на його фінансових результатах.

Саме в даній статті приділено увагу видовій технології еквайрингу – торговому еквайрингу, визначено його суть та особливості; проаналізовано стан розвитку в Україні.

Ключові слова: безготівкові розрахунки, торговий еквайринг, банки, підприємства торгівлі та сфери послуг, POS-термінали.

Koretska N., Jakubowski V.

ASSESSMENT OF THE CURRENT STATUS TRADE ACQUIRING IN UKRAINE

The history of acquiring started with the emergence of trade acquiring that for a long period was the best calculation method. It is historically connected with the implementation of cashless payments between holders of payment cards, bank acquirer and trading company.

Now it is not just a fashionable technology. Its use is dictated by the demands of the time. And enterprises of trade and service should quickly decide on their connection to the system of acquiring, as it subsequently beneficial to its financial results.

It is in this paper paid attention to the species acquiring technology – trade acquiring, defined its essence and characteristics; the state of development in Ukraine.

Keywords: non-cash payments, trade acquiring banks, enterprises of trade and services, POS-terminals.

Корецкая Н. И., Якубовский В. О.

ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ РАЗВИТИЯ ТОРГОВОГО ЭКВАЙРИНГА В УКРАИНЕ

История развития эквайринга началась именно с появления торгового эквайринга, который в течение длительного периода являлся лучшим расчетным методом. Он исторически связан с осуществлением безналичных расчетов между держателем платежной карты, банком-эквайєром и торговым предприятием.

Сейчас это не просто модная технология. Ее применение продиктовано требованиями времени. И предприятия торговли и сферы услуг должны очень быстро принимать решения относительно подключения к системе эквайринга, поскольку это впоследствии благоприятно сказывается на его финансовых результатах.

Именно в данной статье уделено внимание видовой технологии эквайринга – торговому эквайрингу, определено его суть и особенности; проанализировано состояние развития в Украине.

Ключевые слова: безналичные расчеты, торговый эквайринг, банки, предприятия торговли и сферы услуг, POS-терминалы.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Еквайринг, як послуга, став швидко затребуваним на ринку банківських послуг та зробив платіжну картку інструментом повсякденного використання для мільйонів споживачів. І нині, така його видова технологія як торговий еквайринг сприймається вже не лише як додаткова послуга щодо здійснення

платежів, а й як ефективний інструмент скорочення витрат при управлінні продажами, збільшення суми чека, зростання відсотка нових та утримання існуючих клієнтів тощо.

Торговий еквайринг – це не просто модна технологія. Її застосування продиктована вимогами часу. І якщо бізнесмен далекоглядний, то він досить швидко приймає рішення про підключення до системи еквайрингу, що згодом сприятливо позначається на фінансових результатах його підприємства.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження процесу здійснення операцій з використанням платіжних карток здійснювали такі вчені як: А. Герасимович, М. Алексеєнко, І. Парасій-Вергуненко, Н. Корецька та Д. Збирун, Л. Примостка, О. Рибак, З. Щибиволок, Т. Косова та інші. Питання, що стосуються торгового еквайрингового обслуговування та впливу факторів на розвиток даної технології, досліджували А. Бабаєва, В. Владикін, Н. Войтович, Н. Корецька, Ю. Наріманова та Ю. Сукристов, В. Черномор, А. Шуришева та інші. Проте, варто зазначити, що розвиток даної послуги досліджували переважно практичні аналітики, приділяючи увагу лише певним позитивним моментам та/або суттєвим недолікам. При цьому комплексне наукове дослідження з щодо даної теми відсутнє.

Цілі статті – визначити суть та особливості торгового еквайрингу; проаналізувати стан його розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Історія розвитку еквайрингу розпочалася саме з появи торгового еквайрингу, який протягом тривалого періоду був найкращим розрахунковим методом.

Торговий еквайринг – це послуга, яку банк-еквайєр надає підприємству торгівлі та сервісу і яка дозволяє торговцю приймати платіжні картки клієнтів для розрахунку за продані товари або надані послуги. Отже, це вигідне співробітництво банківської установи і торгівельної організації, спрямоване на здійснення безготівкових розрахунків та отримання прибутку.

Технічні та програмні засоби здійснення торгового еквайринг, механізм його запуску і функціонування подано на рис. 1.

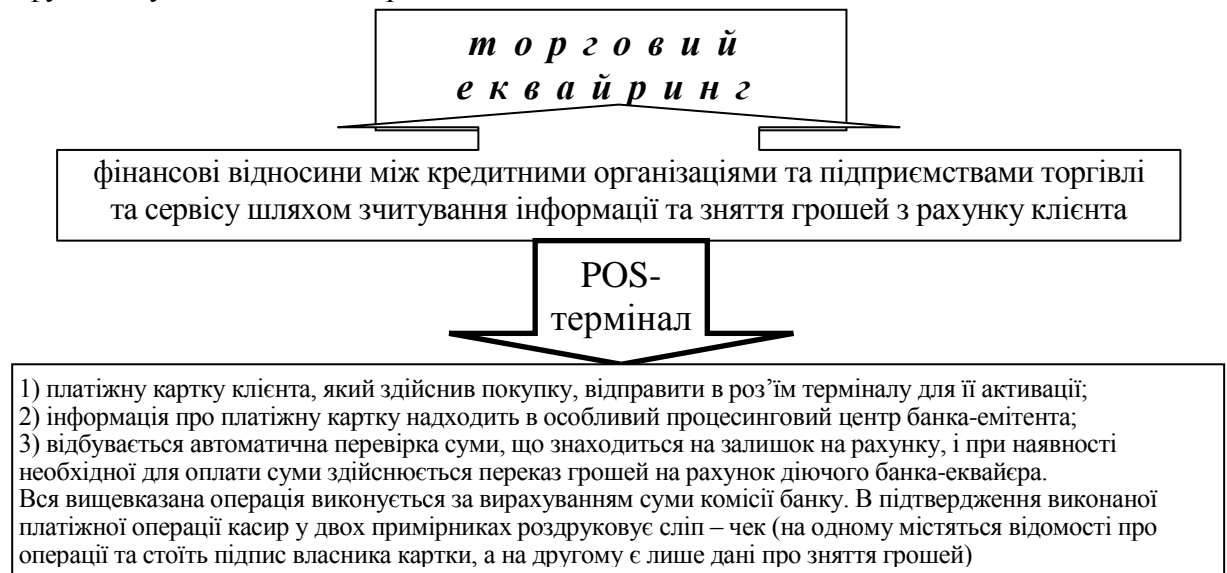

Рис. 1. Торговий еквайринг: технічні та програмні засоби його здійснення, механізм запуску і функціонування *

* сформовано авторами на основі даних джерел: [1; 2; 3, с. 94]

Розвиток торгового еквайрингу історично пов'язаний із здійсненням безготівкових розрахунків між держателем платіжної картки, банком-емітентом і торговою точкою.

Механізм здійснення розрахунків між банківською установою та торговою точкою наступний: на підставі щоденних електронних звітів, що надходять в процесинговий центр (обробляє всі операції з використанням платіжних карток), банк проводить відшкодування коштів на поточний рахунок підприємства торгівлі та сервісу, на суму всіх операцій, проведених на власному обладнанні (POS-терміналах) за допомогою платіжних карток міжнародних платіжних систем Visa Int. і MasterCard Int., утримуючи при цьому комісійну винагороду. Власний процесинговий центр дозволяє банку здійснювати відшкодування коштів торговим точкам в перший банківський день. Беручи в оплату платіжні картки, торгове підприємство відразу ж отримує ряд переваг: збільшує обсяг продажів на 20–30% та набуває нових клієнтів, які воліють розраховуватися лише платіжними картами [4].

Проаналізуємо стан розвитку торгового еквайрингу в Україні згідно розробленої методики [5] за наступними показниками: 1) кількість терміналів; 2) кількість підприємств торгівлі та сфери послуг, що надають можливість безготівкового розрахунку; 3) кількість банків, що пропонують послугу торгового еквайрингу; 4) вартість послуги торгового еквайрингу.

Кількість терміналів

Деякі експерти вбачають пряму залежність кількості безготівкових платежів від наявного термінального обладнання. Наявна ситуація щодо термінального обслуговування наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз кількості термінального обладнання у період 2008 р.–III кв. 2016 р., шт. *

Рік	Загальна	торгівельні термінали	частка торгівельних терміналів в загальній кількості, %	банківські термінали	Частка банківських терміналів в загальній кількості, %
2008 р.	116748	85260	73	31488	37
2009 р.	103063	74510	72	28553	38
2010 р.	108140	80544	74	27596	34
2011 р.	123540	94741	77	28799	30
2012 р.	162724	133964	82	28760	21
2013 р.	221222	192331	87	28891	15
2014 р.	203810	178875	88	24935	14
2015 р.	194478	174293	90	20185	12
III кв. 2016 р.	207279	188435	91	18844	10

* сформовано авторами на основі даних джерела: [6]

З даних табл. 1 видно, що у 2009 р. та 2010 р. у порівнянні з 2008 р. у зв'язку з фінансовою кризою спостерігалася негативна тенденція в бік зменшення кількості штук інфраструктури обслуговування платіжними картками. Проте, у період 2011–2013 рр. розпочалося зростання аналізованого сегменту ринку платіжних карток – на 97,7 тис шт. або на 79,1%. У 2014 р. та 2015 р. у порівнянні з 2013 р. знову відбулося зменшення кількості терміналів – відповідно на 7,9% та 12,1%. У III кв. 2016 р. платіжна інфраструктура становила майже 207,3 тис торгівельних і банківських терміналів, що майже на 2% більше цього періоду минулого року. При цьому варто зазначити, що співвідношення між торговельними і банківськими терміналами нерівномірне: майже 90% складають торгівельні термінали (станом на III кв. 2016 р. торгівельних терміналів було більше майже у 10 разів, а кількість банківських терміналів на початок 2016 р. досягла мінімального рівня за останні 9 років).

Щодо торгівельних терміналів, то, незважаючи на те, що три чверті банків-лідерів за кількістю обслуговуваних торгівельних платіжних терміналів збільшило кількість даних пристроїв, в цілому їхня мережа у 2015 р. у порівнянні з 2014 р. скоротилася (на 4,6 тис

шт.). І найбільш помітно це відбулося у трьох регіонах України – Тернопільській, Хмельницькій та Чернівецькій областях [7, с. 22] (рис. 2). Проте, станом на III кв. 2016 р. ситуація змінилася – їх кількість у порівнянні з початком року збільшилася на 14,1 тис шт.

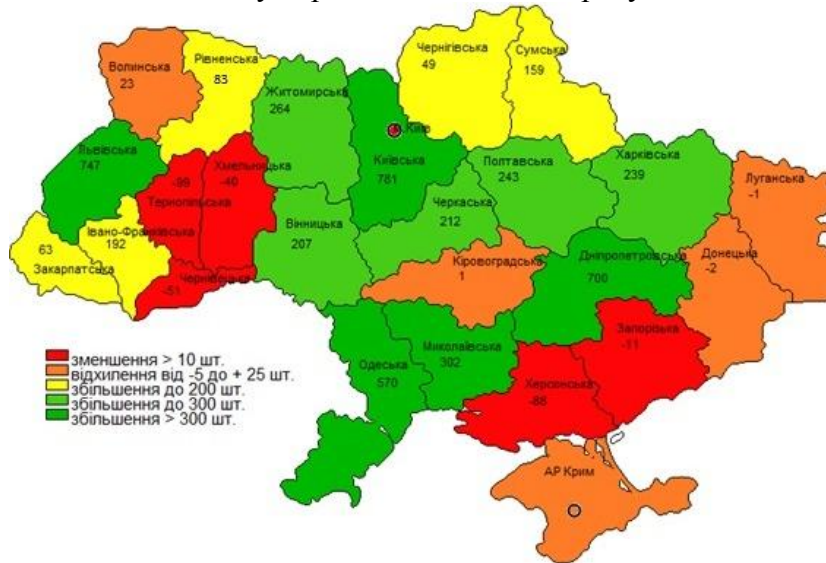

Рис. 2. Інфографіка скорочення кількості торговельних терміналів (відхилення), шт., 2015 р. [7, с. 22]

Але варто зазначити, що серед торговельних терміналів стало значно більше безконтактних POS-терміналів. Так, у 2015 р. їх кількість збільшилася [18]: тор-гівельних – на 33,6% і становила 88,2 тис шт. (50,6% від загальної кількості тор-гівельних терміналів); банківських – на 16% і становила 0,3 тис шт. (1,3% від загальної кількості банківських терміналів).

Рівень забезпеченості 1 млн населення в Україні POS-терміналами подано на рис. 3.

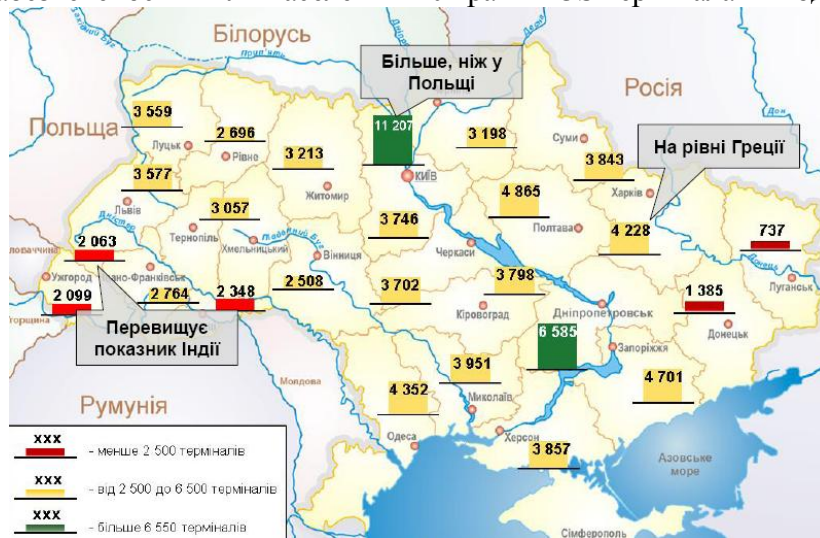

Рис. 3. Рівень проникнення POS-терміналів в Україні, шт. / 1 млн населення, 2015 р. [8, с. 32]

З даних рис. 3 видно, що рівень проникнення POS-терміналів для оплати товарів та послуг в регіонах України є низьким, що, в свою чергу, вимагає координації дії учасників карткового ринку та додаткових ініціатив.

Варто зазначити, що збільшилася кількість безконтактних терміналів [9]: торговельних – на 33,6% і становила 88,2 тис шт. (50,6% від загальної кількості торговельних терміналів);

банківських – на 16% і становила 0,3 тис. шт. (1,3% від загальної кількості банківських терміналів).

Таке зростання кількості безконтактних платіжних і платіжних терміналів відображає бажання і здатність українських банків слідувати світовим тенденціям платіжної індустрії.

Кількість підприємств торгівлі та сфери послуг, що надають можливість безготівкового розрахунку

Еквайринг вигідний в першу чергу власникам торгових підприємств, оскільки безготівкові платежі в торгівлі є високоефективним засобом скорочення документообігу та витрат при управлінні виручкою, не потребують інкасацій, перерахунків, знижують ризик зловживань тощо.

Національний банк України відзначає зростання кількості підприємств торгівлі та сфери послуг, що надають можливість своїм клієнтам безготівкового розрахунку. Причому зростання їх кількості відбувалося щороку (рис. 4).

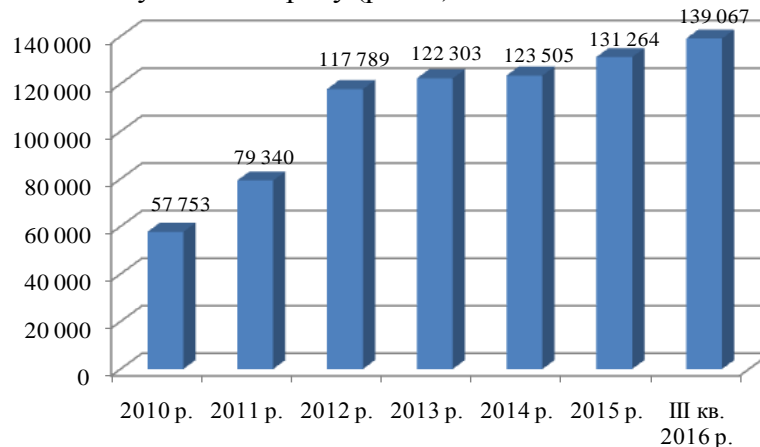

Рис. 4. Кількість підприємств торгівлі та сфери послуг, що надають можливість безготівкового розрахунку *

* сформовано авторами на основі даних джерела: [6]

Так, за 2015 р. їхня кількість зросла на 7759 од. (або на 6,3%) і становила 131,3 тис. од., а з початку 2016 р. – на 7803 од. (або на 5,9%) – до 139,1 тис. од. Найбільше їх розташовано у Київській (включно з м. Києвом), Дніпропетровській і Харківській областях.

Рівень безготівкових розрахунків на підприємствах торгівлі та сфери послуг і у приватних підприємств за 2015 р. подано на рис. 5.

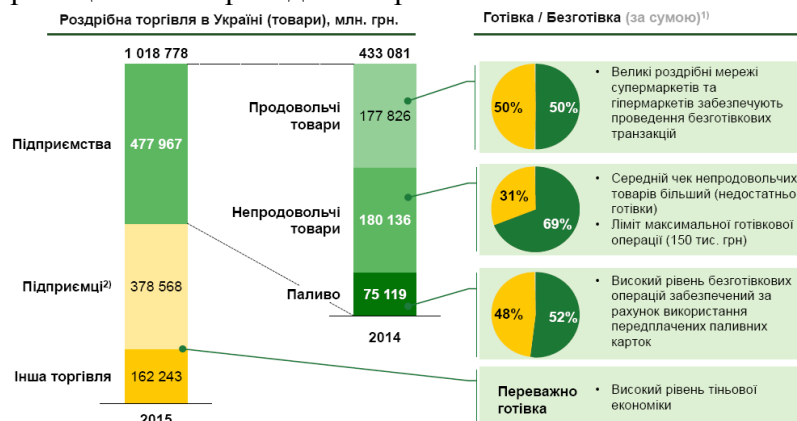

Рис. 5. Рівень безготівкових розрахунків на підприємствах торгівлі та сфери послуг і у приватних підприємств, 2015 р. [8, с. 16]

Примітки:

1) за даними Euromonitor;

2) оцінка сектору на основі готівкового обороту

Варто зазначити, що лише третя частина підприємств сфери торгівлі та послуг в Україні надає сервіс клієнтам з прийому оплати за товари і послуги із використанням платіжної картки.

Кількість банків, що пропонують послугу торгового еквайрингу

У торговому еквайрингу, крім торгово-сервісних підприємств зацікавлені і банки-еквайери. Так, протягом 2015 р. банки з метою перерозподілу терміналів на користь більш прибуткових торговців аналізували свою співпрацю з клієнтами, переглядали умови роботи з ними: індивідуально розглядали варіанти подальшої співпраці з кожним торговцем, аналізували оборот, прибутковість, оцінювали наявність додаткових продуктів і на цій основі приймали рішення щодо підвищення тарифів або впровадження фіксованої комісії за користування POS-терміналом. Крім того, деякі банки оновили обладнання, поліпшили сервіс та якість обслуговування із залученням додаткових сервісних організацій тощо.

За даними компанії «Простобанк Консалтинг» станом на травень 2016 р. 15 банків з числа ТОП-20 пропонували послуги по встановленню та обслуговуванню POS-терміналів в магазинах, кафе та інших торгово-сервісних точках.

Загалом у 2015 р. серед банківських установ лідером за загальною кількістю торговельних терміналів був ПАТ КБ «ПриватБанк» (109,9 тис шт. або 57,9%). Друге місце за кількістю обслуговуваних терміналів у цей же період зайняв АТ «Державний ощадний банк України» (17,6 тис шт. або 12,4%). На третій сходинці розмістився АТ «Райффайзен Банк Аваль» (16,0 тис шт. або 9,7%). Щодо банківських терміналів, то за їх кількістю лідерами були АТ «Державний ощадний банк України» (6,6 тис шт.), АТ «Райффайзен Банк Аваль» (2,7 тис шт.) та ПАТ КБ «ПриватБанк» (2,6 тис шт.) (табл. 2) [7; 10].

Таблиця 2

Кількість терміналів в Україні в розрізі банків-лідерів, шт., 2015 р. [9]

Найменування банківської установи	Кількість терміналів		
	загальна	торгівельних	банківських
ПАТ КБ «ПриватБанк»	112617	109977	2640
АТ «Державний ощадний банк України»	24172	17563	6609
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	18769	16023	2746
ПАТ «Укрсоцбанк»	7204	6269	635
АТ «Укрексімбанк»	5789	5507	5282

При цьому лідерами за приростом у кількісному вираженні були АТ «Державний ощадний банк України», збільшивши у 2015 р. кількість торговельних терміналів на 1,46 тис шт. (на 10,5%), ПАТ КБ «ПриватБанк» – на 1,209 тис. шт. (на 1,2%), АТ «Сбербанк Росії» і ПАТ КБ «Укрексімбанк» – відповідно на 266 шт. (на 19,6%) і 203 шт. (на 4,1%) [11; 12] (рис. 6).

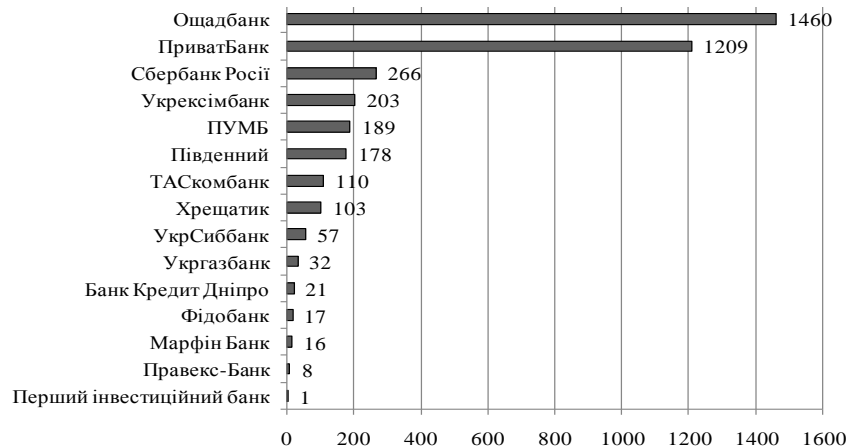

Рис. 6. Приріст кількості торговельних терміналів в ТОП-20 банків за кількістю обслуговуваних пристроїв у 2015 р., шт. [11]

У 2015 р. частка ТОП-10 банків-еквайєрів за кількістю встановлених в торгово-сервісній мережі терміналів знизилася на 0,4 в. п. – до 95,7% від загальної їх кількості. При цьому лідерами серед них за приростом у кількісному вираженні був АТ «Державний ощадний банк України» (I кв. – +684 шт.; II кв. – +1,460 тис шт.), а за приростом у відносному вираженні – АТ «Uni-Credit Bank» (I кв. – +8,2%) і АТ «Сбербанк Росії» (II кв. – +19,6%). Антилідерами у цей рік були АТ «Райффайзен Банк Аваль», скоротивши кількість терміналів в торгових точках за абсолютним значенням (-1,748 тис шт.), та АТ «Фінанси і Кредит», скоротивши їх кількість за відносним значенням на 58,7% (рис. 7) [10; 12].

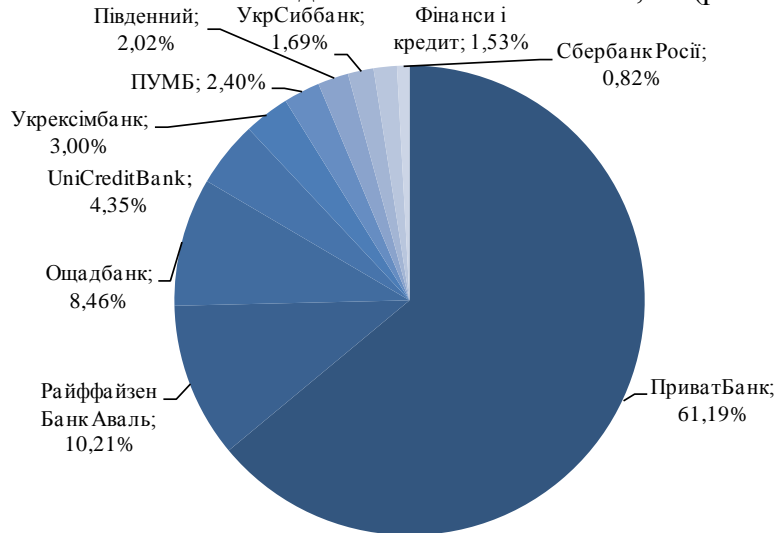

Рис. 7. Частка ТОП-10 банків-еквайєрів у 2015 р. [13]

Вартість послуги торгового еквайрингу

На стан розвитку еквайрингу впливає цінова політика, а саме ставка еквайрингу, що являє собою відсоток від суми операції з використанням платіжної картки, що розраховується еквайєром в індивідуальному порядку та залежить від сфери діяльності підприємства, середнього показника торгового обороту за місяць, мережевої приналежності, репутації компанії, інформаційно-програмного супроводу, швидкості зарахування коштів з платіжної картки на рахунок організації, доступності та оперативності роботи служби технічної підтримки еквайєра тощо [14, с. 142].

Щодо тарифної політики, то варто зазначити, що протягом 2016 р. банки збільшували або підвищували розмір своїх комісій за обробку однієї операції, або ж ввели абонплату за використання POS-терміналу. Так, наприклад, ПАТ КБ «ПриватБанк», якому належить кожна друга активна платіжна картка в Україні і понад 60% всіх торгових терміналів, підвищив комісію за прийом платіжних карток інших банків з 1,6% до 2% від суми операції та абонплату з 200 грн до 300 грн за кожен POS-термінал. Дані щодо вартості торговельного еквайрингу, встановленої банками, подано в табл. 3.

Таблиця 3

Тарифна політика деяких вітчизняних банків
щодо торговельного еквайрингу станом на 01.03.2016 р. [15]

Банк	Комісія за оплату, % суми операції		Абонплата за кожний POS-термінал в місяць
	картками банка-еквайєра	картками інших банків	
Банк Кредит Дніпро	1,5%	2,5%	без абонплати
АТ «Державний ощадний банк України»	1,9	1,95	200 грн. при оборотах до 30 тис грн; безкоштовно при більших оборотах
Перший Український Міжнародний Банк	0,8%	2%	150 грн
Південний	1%	2%	200–250 грн. при оборотах до 10 тис грн; безкоштовно при більших оборотах
ПриватБанк	2%	2%	300 грн.
Райффайзен Банк Аваль	1,75%–2%	1,75%	200 грн
Сбербанк Росії	1,5% + 0,5 грн	1,5% + 0,5 грн	200 грн
УкрСиббанк	1%	2,3%	149 грн. при оборотах до 20 тис грн; безкоштовно при більших оборотах
Укргазбанк	1,2% – при обороті до 15 тис грн; 1% – до 50 тис; 0,4% – понад 50 тис	2,5% – при обороті до 15 тис грн; 2,2% – до 50 тис; 2% – понад 50 тис	250 грн. при оборотах до 15 тис грн; безкоштовно при більших оборотах
Укрексімбанк	2 %	2,8%	3 грн
UniCredit Bank	2%	2%	250 грн / міс; при значних оборотах можливе зниження абонплати та комісій
Фідобанк (СЕБ Банк)	2%	2%	без абонплати
Хрещатик	1,8%	2,2%	140 грн
Альфа-Банк Україна	Еквайринг від Ощадбанку та «Південний»		

В цілому середня комісія за прийом карток банка-еквайєра на кінець 2015 р. зросла до 2,5%, а за картками інших банків – на 1,7%.

Здійснивши аналіз стану торгового еквайрингу в Україні, виявлені основні причини, що перешкоджають його розвитку (рис. 8)

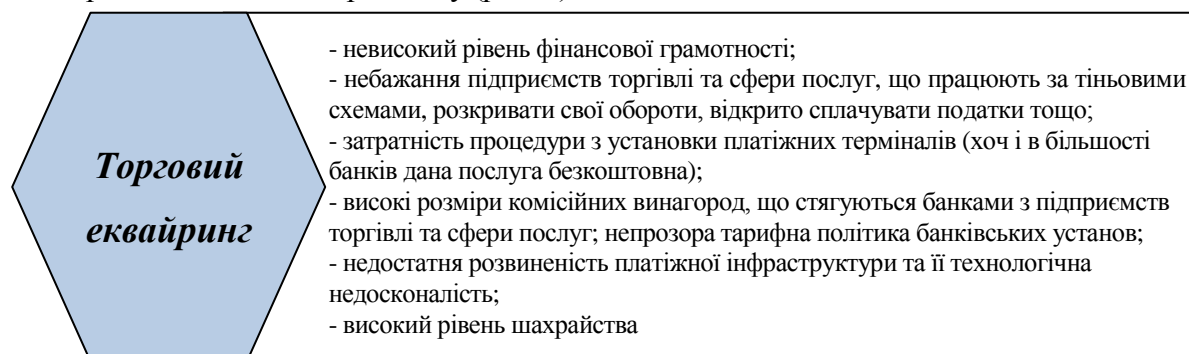

Рис. 8. Основні причини, що перешкоджають розвитку торгового еквайрингу в Україні

На основі цього визначимо ключові напрями розвитку торгового еквайрингу в Україні в період 2017–2020 рр.:

- подальше підвищення рівня фінансової грамотності населення та формування культури безготівкових платежів українців;
- збільшення частки безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток;
- зменшення обсягів тіньових доходів суб'єктів господарювання;
- розширення мережі та технологічне вдосконалення POS-терміналів;
- регулювання тарифної політики банківських установ щодо торгово-еквайрингового обслуговування;
- підвищення рівня безпеки здійснення безготівкових платежів.

Інструменти подолання перешкод розвитку еквайрингу в цілому та торгового зокрема в Україні подано в табл. 4.

Таблиця 1

Інструменти подолання перешкод розвитку еквайрингу в Україні (до 2020 р.) *

Заходи	Інструменти
1. Забезпечення розвитку еквайрингу в цілому	- розробка політики готівкового обігу, спрямованого на ефективне, безперебійне та безпечне проведення операцій з готівкою та поступове зниження частки готівкового обігу на користь безготівкового (<i>доведення рівня безготівкових розрахунків у 2020 р. до 55%</i>)
	- створення умов для входу міжнародних провайдерів інтернет-розрахунків на платіжний ринок України
	- удосконалення системи контролю за дотриманням граничних сум розрахунків готівкою
	- створення умов для збільшення безготівкових розрахунків шляхом впровадження інноваційних платіжних продуктів, розвитку електронних платежів та їх інфраструктури
	- формування довіри споживача до сучасних платіжних інструментів і підвищення зацікавленості населення у зберіганні грошових коштів на банківських рахунках (платіжних картках)
	- проведення банками маркетингових і рекламних акцій, інформаційних кампаній і прес-конференцій щодо безготівкових операцій з використанням платіжних карток і нових карткових продуктів
	- продовження проведення банками тижнів фінансової грамотності населення: організація тематичних освітніх заходів (уроків, лекцій, презентацій, вікторин, конкурсів, семінарів, тренінгів, днів відкритих дверей, екскурсій тощо)
2. Забезпечення розвитку торгового еквайрингу	- удосконалення системи безпеки здійснення безготівкових платежів
	- лібералізація податкового законодавства для підприємств торгівлі та сфери послуг з метою стимулювання розвитку безготівкових розрахунків (<i>доведення рівня роздрібних безготівкових платежів у 2020 р. до рівня, не нижчого 30%</i>)
	- стимулювання підприємств торгівлі та сфери послуг, населення до здійснення розрахунків за товари (роботи, послуги) у безготівковій формі
	- збільшення кількості POS-терміналів на підприємствах торгівлі та сфери послуг до чисельності населення (<i>встановлення до 2020 р. у співвідношенні 11 млн шт. / 1 млн осіб</i>)
	- проведення спеціалізованих семінарів за участю працівників підприємств торгівлі та сфери послуг щодо безготівкових операцій з використанням платіжних карток і нових карткових продуктів, реалізація програм лояльності щодо надання на підприємствах торгівлі та сфери послуг для держателів платіжних карток знижок при оплаті за товари (роботи, послуги)

* сформовано авторами на основі власних висновків та даних джерела: [16, с. 15, 28]

Безперечно досягнення високого рівня розвитку торгового еквайрингу в Україні має вагомое значення і є першочерговим завданням для соціально-економічного розвитку країни. І саме реалізація зазначених заходів сприятиме торгово-еквайринговій трансформації економіки України, підвищенню її конкурентоспроможності у світі.

Висновки. Торговий еквайринг розвивається технологічно набагато швидше за інші банківські продукти. Крім того, згідно вимог міжнародних платіжних систем, усі термінали, що встановлюються в торгово-сервісних підприємствах, починаючи з 01.01.2016 р., повинні мати модуль для зчитування безконтактних платіжних засобів. А це вимагає від банківських установ значних інвестицій на переобладнання парку та здійснення нових закупок.

Отже, торговий еквайринг завжди був і буде затребуваним як з боку торгових підприємств, так і з боку банків, що, в свою чергу, сприятиме динамічному розвитку даної технології в найближчі роки.

Список використаних джерел:

1. Что такое эквайринг в банке: Главные особенности системы оплаты // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://yurface.ru/finansy/chto-takoe-ekvajring-bank/>
2. Що таке еквайринг банківських карт? // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sylukr.ru/ekonomika-ta-finansi/40003-shho-take-ekvajring-bankivskih-kart.html>
3. Еквайрингова послуга, її суть та видова класифікація / А. Р. Курило // Студентський науковий вісник. – Серія «Економічні та гуманітарні науки». Науковий збірник. Випуск 24. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2016. – С. 91–95.
4. Цифри – Факти – Аналітика – Інфографіка – Рекомендації // Фінансово-економічний журнал Івано-Франківської області «Бізнес-експерт Прикарпаття» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : bizexpert.if.ua
5. Корецька Н. І. Методичний підхід до оцінки стану розвитку еквайрингу / Н. І. Корецька, В. О. Якубовський // 36. тез допов. міжнародної науково-практичної конференції «Управління економічними процесами: сучасні реалії і виклики». – 22–23 березня. – Мукачево : МДУ, 2017.
6. Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219
7. Звіт Національного банку України / Платіжні системи та системи переказу коштів. – К. : НБУ, 2015 рік. – 39 с.
8. А9. Cashlesseconomy / Концепція проекту. – Версія 2.3. – Київ : НБУ, 18 травня 2016. – 50с.
9. В Україні скорочується платіжна інфраструктура (інфографіка) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bankchart.com.ua/it/novini/v_ukrayini_skorochuetsya_platizhna_infrastruktura_infografika
10. Доля банка-лидера по числу обслуговуваних платіжних терміналів пре-высила 60% // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.prostobankir.com.ua/korporativnyy_biznes/novosti/dolya_banka_lidera_po_chisl_obsluzhivaemyh_platezhnyh_terminalov_prevysila_60?utm_source=site&utm_medium=rs
11. Количество торговых терминалов продолжило сокращаться во втором квартале 2015 года // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.prostobankir.com.ua/korporativnyy_biznes/novosti/kolichestvo_torgovyh_terminalov_prodolzilo_sokraschatsya_vo_vtorom_kvartale_2015_goda?utm_source=site&utm_medium=maillist
12. Доля ТОП-10 банков-эквайеров достигла 97% от общего числа торговых терминалов // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.prostobankir.com.ua/korporativnyy_biznes/novosti/dolya_top_10_bankov_ekvayerov_dostigla_97_ot_obschego_chisla_torgovyh_terminalov
13. Усе більше українців надають перевагу безготівковим платежам // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=39820116
14. Корецька Н. І. Чинники, що впливають на розвиток еквайрингового обслуговування / Н. І. Корецька // 36. наук. пр. «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 13 (49). – Ч. 2. – Луцьк : Луцький НТУ, 2016. – С. 134–146.
15. Ринок POS-терміналів в Україні скорочується // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.bankchart.com.ua/plastikovi_karti/statti/rinok_pos_terminaliv_v_ukrayini_skorochuetsya
16. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року. – 54с. // Затверджено Постановою Правління НБУ від 18.06.2015 р. №391 (у редакції рішення Правління НБУ від 16.01.2017 р. №28).